

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Гавран В.Я., Грибик І.І.

Національний університет «Львівська політехніка»

Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються товарно-виробничі запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності.

Формування певних розмірів запасів забезпечує безперервність процесу діяльності підприємства, надає можливість переробляти сировину на готову продукцію в оптимальному режимі, знижує залежність підприємства від коливань ринкової кон'юнктури та постачальників. Крім того, запас, який формується на окремих ланках підприємства знижує залежність структурних одиниць один від одного, оптимізує технологічні процеси.

Дослідженнями проблем ефективності використання запасів та забезпеченості ними підприємства займалися такі вчені, як: Барабаш Н.С., Мних Є.В., Тридід О.М., Іванов М.І., Бажин І.І., Іваненко В.В. та ін.

Для здійснення цілеспрямованої діяльності в будь-якій галузі перш за все необхідно визначити певні обмеження або конкретизації щодо її проведення. Потрібно вибрати предмет діяльності, визначити об'єкти, вивченням яких ця діяльність буде обмежена. Для цього необхідно сформулювати мету діяльності і розробити перелік завдань, вирішення яких сприятиме досягненню поставленої мети, потрібно також обрати методи та способи цих рішень.

Одним із засобів формалізації економічного аналізу є розробка його організаційно-інформаційної моделі, яка в свою чергу об'єднує питання організації аналізу та його інформаційного забезпечення.

Організаційні питання, які вирішуються на рівні розробки моделі аналізу, стосуються об'єктів, суб'єктів і методів аналізу. Інформаційна сторона моделі визначає створення інформаційної бази аналізу. А саме, вибір джерел інформації, інформаційне забезпечення та розробка системи показників. Одним з найважливіших принципів створення інформаційної бази є забезпечення повноти інформації про досліджуваний об'єкт. Аналіз забезпеченості підприємства запасами та ефективності їх використання також здійснюється у відповідності з

організаційно-інформаційною моделлю, яка складається з шести взаємопов'язаних блоків:

- мета і завдання аналізу запасів;
- об'єкти і суб'єкти аналізу запасів;
- система показників аналізу запасів;
- інформаційне забезпечення аналізу запасів;
- методи обробки економічної інформації;
- методичні прийоми узагальнення та реалізації результатів аналізу.

Після завершення аналізу і отримання кінцевих результатів, потрібно раціонально скористатися вихідними даними для подальшої ефективної діяльності даного підприємства. Для цього потрібно скористатися наступним алгоритмом: систематизувати отримані дані; згрупувати за певними ознаками та узагальнити результати; кількісно обчислити невикористані можливості; кількісно обчислити резерви підвищення економічних показників; розробити варіанти економічно обґрунтованих заходів щодо підвищення фінансово-економічних результатів діяльності підприємства; прийняти управлінське рішення щодо вибору найкращого варіанту збільшення ефективності показників; забезпечити контроль за виконанням прийнятих рішень.

Таким чином, розроблена організаційно-інформаційна модель висвітлює завдання стосовно аналізу запасів, чітко окреслює межі дослідження та наводить джерела інформаційного забезпечення аналізу.

Проблеми оптимізації матеріальних запасів підприємства та ефективного управління ними зумовлена тим, що стан запасів характеризує вплив на конкурентоспроможність підприємства, його фінансовий стан і фінансові результати. Забезпечити високий рівень якості продукції та надійність її поставок споживачам неможливо без створення оптимальної величини запасу готової продукції, а також запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів, продукції незавершеного виробництва та інших ресурсів, необхідних для безперервного і ритмічного функціонування виробничого процесу. Занижені запаси матеріальних ресурсів можуть привести до збитків, пов'язаних з простоями, з незадоволеним попитом і, отже, до втрати прибутку, а також втрати потенційних покупців продукції. З іншого боку, накопичення зайвих запасів пов'яже оборотний капітал підприємства, зменшуючи можливість його вигідного альтернативного використання і уповільнюючи його оборот, що позначається на величині загальних витрат виробництва і фінансових результатах діяльності підприємства[1].

У сучасній ринковій економіці підвищення ефективності управління матеріальними запасами досягається за рахунок впровадження логістичної концепції, що передбачає інтегрований підхід до управління запасами в межах логістичної системи, підпорядкування стратегії управління матеріальними запасами глобальної ринкової стратегії підприємства, визначення оптимальної величини запасів матеріальних ресурсів на основі прогнозних оцінок їх потреби, яка в свою чергу формується відповідно до графіка виготовлення продукції та її постачання споживачеві.

При логістичному підході до управління запасами увага приділяється тимчасовому аспекту. Завдяки подачі потрібних матеріалів потрібне місце і в потрібний час досягається значне скорочення всіх видів запасів матеріальних ресурсів, що дає можливість підійти до реалізації концепції "виробництва з нульовим запасом". З позицій логістики систему управління матеріальними запасами необхідно розглядати як окрему підсистему загальної логістичної системи, основна мета функціонування якої полягає у підтримці такого рівня запасів, при якому досягається висока оборотність запасів і оптимальні витрати на їх зберігання.

Вирішення проблеми підвищення ефективності управління матеріальними запасами в сучасному економічному середовищі вимагає переходу від традиційних методів управління до логістичних, що дозволяє включити управління запасами до складу основних напрямків активно здійснюваної економічної політики підприємством [2].

В умовах сучасної ринкової економіки, яка характеризується орієнтацією на задоволення потреб споживача, в галузі управління запасами з'явився ряд проблем, що вимагають для свого вивчення нових підходів. До них слід віднести організацію системи управління запасами, як функціональної підсистеми загальної логістичної системи, розробку стратегії управління запасами з урахуванням глобальної логістичної стратегії, формування системи показників для кількісної оцінки стану матеріальних запасів у логістичній системі та ефективності прийнятих управлінських рішень, створення механізму взаємодії суб'єктів логістичної угоди.

1. Воскобаєва А.В. Стратегія управління товарними запасами/ А.В.Воскобаєва, О.С.Воскобаєва.//Вісник ЖДТУ. – 2011. - № 4(58). – С. 197-199. 2. Іванко О.В. Моделі та методи управління запасами на підприємстві у умовах невизначеності / Іванко О.В., Фоменко А.О. // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу . – 2011.